

21 de novembre, 2023
La Model. Espai de Memòria
C/ d'Entença, 155 - Barcelona

II Jornada Internacional
MEMÒRIES SUBALTERNES

ELS POBLES GITANOS D'EUROPA

EUROM
EUROPEAN
OBSERVATORY
ON MEMORIES

Fundació Solidaritat
UNIVERSITAT DE BARCELONA

Co-funded by
the European Union

SOLREM

NOVACT
NOVA
ACTIVITAT
CIVIL

Ajuntament de
Barcelona

Organitzen: Observatori Europeu de Memòries de la Fundació Solidaritat de la Universitat de Barcelona i Institut Novact de Noviolència, amb el suport de l'Ajuntament de Barcelona i el cofinançament del Programa Ciutadans, Igualtat, Drets i Valors de la Unió Europea (CERV).

L'Observatori Europeu de Memòries (EUROM) és una xarxa transnacional d'institucions i organitzacions compromeses amb l'anàlisi i la promoció de polítiques públiques de memòria. Reflexiona sobre la història recent de la lluita per la democràcia i les llibertats a Europa, advocant per una pluralitat de memòries i contribuint a una societat més solidària, tolerant i inclusiva. L'EUROM està liderat per la Fundació Solidaritat de la Universitat de Barcelona des de l'any 2012 i compta amb el suport de la Comissió Europea mitjançant el Programa Ciutadans, Igualtat, Drets i Valors (CERV). www.europeanmemories.net

L'Institut de Noviolència NOVACT és una associació sense ànim de lucre dedicada a la transformació dels conflictes i la construcció de la pau. Durant més de 20 anys, ha treballat per construir una pau positiva a través de la noviolència a la regió euromediterrània. El seu compromís és impulsar el canvi en contextos fràgils i afectats per conflictes, creant polítiques transformadores que promoguin la pau, defensin l'espai cívic, generin seguretat humana, justícia ecològica, justícia de gènere, justícia digital i previnguin abusos a les empreses, amb l'objectiu de garantir que les decisions que afecten el futur de les comunitats les poden prendre les mateixes comunitats. www.novact.org

Aquesta jornada anual pretén donar veu a diferents “memòries subalternes” enteses com aquelles memòries relacionades amb determinats grups socials que han estat silenciades o marginades. En aquesta segona edició abordarem les memòries del poble gitano a Europa, una comunitat que ha hagut de fer front a segles de discriminació i persecució.

A l'Europa del segle XX, l'ascens al poder del nazisme a Alemanya va fer intensificar les lleis discriminatòries contra els pobles gitans. L'esclat de la Segona Guerra Mundial va suposar per als gitans alemanys i dels països ocupats una nova etapa d'exclusió de la societat que desembocà en deportacions massives als camps de concentració i d'extermini nazis. Es calcula que prop de 500.000 gitans van ser assassinats a Europa durant aquell període, un crim contra la humanitat que es coneix com a Porraimos o Samudaripen.

Els discursos d'odi i l'estigmatització envers el poble gitano van continuar les dècades subsegüents i, per exemple, a Espanya, durant la dictadura franquista, les famílies gitanes van ser objecte de mesures especialment enfocades cap a elles, creades sempre amb un mateix objectiu: fer-los sentir que eren d'una categoria humana inferior.

Malgrat tots els exercicis de memòria que s'han fet a posteriori, la comunitat gitana encara és lluny del reconeixement i la reparació. Encara avui el racisme estructural contra els gitans, conegut com a antigitanisme, és una de les causes de la seva exclusió a tot Europa. Afrontar-ho és essencial per garantir que les persones d'aquesta comunitat puguin gaudir dels mateixos drets que els seus conciutadans arreu de la Unió Europea.

En aquesta jornada explorarem el potencial transformador de l'exercici de la memòria històrica i col·lectiva des de diferents perspectives, ja sigui a través de les polítiques públiques de memòria, de l'art i la cultura, o de les iniciatives de la societat civil. Explorarem diferents vies per combatre els discursos d'odi, contribuir a la reparació i a la garantia de no repetició, així com per generar noves oportunitats inclusives en la societat actual.

PROGRAMA

Hi haurà interpretació simultània (català-anglès).

9.30 - 10.00 h

Registre de les persones inscrites

10.00 h

Benvinguda i obertura

10.15 - 11.30 h

Conferència inaugural: ***El memorial alemany dels gitanos víctimes del nacionalsocialisme***

Jana Mechelhoff-Herezi. Cap del Departament de Commemoració del Genocidi Nazi dels Gitanos Europeus de la Fundació Memorial dels Jueus assassinats d'Europa (Alemanya)

Modera: **Oriol López** (EUROM)

11.30 h

Pausa cafè

12.00 – 13.30 h

Primera taula: ***Contra la discriminació: memòria per aturar l'antigitanisme. Una visió europea***

Emir Grbić (SRRH KALI SARA i Roma Memorial Center Uštica, Croàcia). Assessor polític, expert en drets humans i de les minories, membre de la delegació croata a l'IHRA (Aliança Internacional per a la Memòria de l'Holocaust) i membre del Consell de Drets Humans del Govern croat.

Leif Hagert (Associació Gitana de Finlàndia i Fòrum Juvenil Gitano de Finlàndia). Activista, expert en el poble romaní, Premi Jove Europeu de l'any el 2021, impulsor de la campanya «Mes de la història dels gitans».

Chiara Nencioni (Universitats de Pisa i Florència, Itàlia). Afiliada a l'Institut Nacional Ferruccio Parri per la Resistència i la Història Contemporània, investiga sobre la història i la política contemporània, el poble romaní, els Balcans i l'Holocaust.

Modera: **Núria Millan** (Novact)

13.30 h

Pausa

16.00 h

Projecció del documental **“Samudaripen. L’Holocaust oblidat”** (2015)

Sinopsi: Agost, 2014. Un grup de dones joves del projecte Veus Gitanes - Rromane Glasura viatgen a l’antic camp de concentració i d’extermini nazi d’Auschwitz-Birkenau (Polònia) per commemorar el 70è aniversari de l’aniquilació del camp de famílies gitanes la nit del 2 d’agost de 1944. Durant una setmana s’uneixen a un grup de més de mil joves gitanos d’arreu del món. Juntes, s’enfronten a una de les pitjors atrocitats de la història recent de la humanitat així com a la realitat actual del poble gitano, encara plena de racisme i injustícia. Més que mai, orgulloses del seu origen, senten la necessitat d’entendre els motius dels maltractaments històrics vers al poble gitano i d’adoptar un fort compromís amb el seu propi futur.

VO (català i castellà) amb subtítols en anglès

Durada: 40’ 10’’

Direcció: Eva Cruells

Producció: Veus Gitanes - Rromane Glasura

17.00 h - 18.30h

Segona taula: **Memòria, antifranquisme i les lluites vers l'antigitanisme**

Ricard Valentí Gutiérrez (Associació Joves Gitanos de Gràcia, Rromanipe's). Activista gitano i defensor dels drets humans. És historiador del poble gitano i expert en Samudaripen.

Paqui Perona (Rromane Glasura-Veus Gitanes i Fundació Surt). Referent social i feminista al barri de la Mina (Barcelona), on treballa per a l'empoderament econòmic i comunitari de les dones. Membre de la junta directiva de la Federació d'Associacions Gitanes de Catalunya (FAGIC).

Gabriel Gómez i Plana (Associació Cultural Helios Gómez). Fill i biògraf de l'artista i activista Helios Gómez, és promotor i defensor del projecte "La Model per la Cultura".

Modera: **Fernanda Zanuzzi** (EUROM)

18.30 h

Cloenda

Memorial alemany als gitanos d'Europa assassinats sota el nacionalsocialisme a Berlín. Dissenyat per **Dani Karavan**, el monument es va inaugurar el 24 d'octubre de 2012.